

### 3. WALKI O ZACHODNIĄ I POŁUDNIOWĄ GRANICĘ

---

#### 1. Żądania polskie przedstawione przez Komitet Narodowy Polski w sprawie polskiej granicy zachodniej.

- odzyskanie utraconej „dzielnicy pruskiej” – ziem I, II, III zaboru pruskiego: Wielkopolski, Warmii i Prus Królewskich
- odzyskanie ziem utraconych przed rozbiorami : Górnego Śląska i Mazur.

#### 2. Powstanie Wielkopolskie 27.12.1918— 16.02.1919 r.

##### a) geneza

- Klęska Niemców w I wojnie światowej obudziła nadzieje Polaków. W Niemczech 28/29 października 1918 r. wybuchła rewolucja, proklamowano republikę. Władze niemieckie sprzeciwiały się połączeniu ziem zaboru pruskiego z państwem polskim.
- Ludność polska w zaborze pruskim miała bardzo duże poczucie solidarności narodowej. Nastąpiła polonizacja administracji w byłym zaborze pruskim.
- Sejm Dzielnicowy w Poznaniu wybrał Naczelną Radę Ludową (NRL). Potępił antypolską politykę władz niem. i wyraził chęć zjednoczenia ziem zachodnich z Polską.
- Ludność niem. w Wielkopolsce i na Pomorzu zaczęła organizować antypolskie demonstracje.
- Sytuację pogorszył przyjazd do Poznania Ignacego Paderewskiego 27.12.1918 r. doszło do spontanicznych demonstracji polskich przed Hotelem Bazar, gdzie pianista się zatrzymał.

##### b) wybuch powstania 27.12.1918 r. - powstanie wybuchło spontanicznie po przyjeździe do Poznania Ignacego Jana Paderewskiego.

##### c) przebieg powstania: powstanie możemy podzielić na trzy etapy:

- **pierwszy okres walk 27.12.1918 r. – 7.01.1919 r.** NRL powołała kapitana **Stanisława Taczaka na dowódcę** wojsk powstańczych. Rozbrajanie oddziałów niemieckich.
- **drugi okres walk 8.01. – 15.01.1919 r.** NRL objęła władzę na zdobytych terenach. Toczyły się ciężkie walki o Chodzież, Zbąszyń, Szubin, Żnin. Ostatecznie powstańcom udało się wyzwolić znaczną część Wielkopolski.
- **trzeci okres walk 16.01. – 16.02.1919 r.** w połowie stycznia 1919 r. **dowódcą powstania został gen. Józef Dowbór-Muśnicki**, który zreorganizował siły powstańcze tworząc regularną armię. Niemcy podjęli kontrofensywę, a powstańcy przeszli do obrony zdobytych obszarów. Najcięższe walki toczyły się o tereny nadnoteckie oraz o Zbąszyń i Rawicz.

##### d) rozejm w Trewirze 16.02.1919 r. kończy Powstanie Wielkopolskie. Powstańcy wielkopolscy zostali uznani za żołnierzy ENTENTY. O przynależności państwowej Wielkopolski miała zdecydować Konferencja Paryska.

#### 3. Postanowienia Traktatu Wersalskiego w sprawie ziem polskich 28.06.1919 r.

- Duża część Wielkopolski, wywalczona przez powstańców, została przyłączona do Polski.
- Do Polski przyłączono Pomorze Gdańskie bez Gdańska.
- Gdańsk został uznany Wolnym Miastem pod patronatem Ligi Narodów .
- O przynależności Warmii, Mazur i Górnego Śląska miały zdecydować plebiscyty.

#### 4. Pomorze Gdańskie – wojska polskie zajęły Pomorze Gdańskie od 17.01. – 10.02.1920 r. 10.02.1920 r. gen. Józef Haller dokonał symbolicznych „zaślubin Polski z Bałtykiem”.

#### 5. Plebiscyt na Warmii i Mazurach 11.07.1920 r.

##### a) czynniki, które miały wpływ na wynik plebiscytu

- władza administracyjna na terenach plebiscytowych spoczywała w rękach niemieckich;
- zbyt mała pomoc społeczeństwa polskiego dla ludności z terenów plebiscytowych,

- plebiscyt na Warmii i Mazurach przeprowadzono gdy wojska bolszewickie zbliżyły się do Warszawy; ludność obawiała się, że państwo polskie przegra wojnę z bolszewicką Rosją.

**b) wynik plebiscytu** - został on przegrany przez Polskę.

## **6. Kwestia Górnego Śląska.**

### **a) I Powstanie Śląskie 17.08.– 24.08. 1919 r.**

Polacy mieszkający na Górnym Śląsku obawiali się o wynik plebiscytu. Większość kopalń i fabryk była własnością Niemców, którzy zwalniali z pracy Polaków i przyjmowali do pracy Niemców. Spowodowało to wybuch strajku generalnego, który został stłumiony przez wojsko (kopalnia Mysłowice), co z kolei doprowadziło do wybuchu I Powstania Śląskiego, szybko stłumionego przez władze niemieckie. Po upadku powstania władzę nad obszarem plebiscytowym przejęła Międzysojusznicza Komisja Rządząca i Plebiscytowa . Wkroczyły tam wojska franc., ang. i włoskie.

### **b) II Powstanie Śląskie 19.08.- 28.08.1920 r.**

Na Górnym Śląsku utworzono komisariat plebiscytowy. Polska Organizacja Wojskowa Górnego Śląska (POW) nie ufała sojusznikom i dążyła do wyzwolenia Górnego Śląska na drodze zbrojnej. Dochodziło do starć między POW, a niemieckimi oddziałami samoobrony (Selbstschutz). Sytuację pogorszyły zwycięstwa bolszewików latem 1920 r. co ośmieliło stronę niemiecką, która zintensyfikowała ataki na Polaków. To wywołało wybuch II Powstania Śląskiego zorganizowanego przez POW, które Polacy przegrali po kilku dniach.

### **c) plebiscyt na Górnym Śląsku 20.03.1921 r.**

- **czynniki, które miały wpływ na wynik plebiscytu:** endecja miała zbyt duże zaufanie do aliantów w kwestii sprawiedliwego przeprowadzenia plebiscytów, Niemcy byli właścicielami większości fabryk i kopalń na Górnym Śląsku,
- plebiscyt na Górnym Śląsku przeprowadzono w 1921 r. co dało Niemcom możliwość sprowadzenia na tereny plebiscytowe ok. 192 tys. ludności, która urodziła się na Śląsku,
- **wynik plebiscytu** – niewiele ponad 50% głosów padło za przyłączeniem terenów plebiscytowych do Niemiec. Polacy przegrali plebiscyt. Polsce miał przypaść jedynie powiat pszczyński, rybnicki oraz część katowickiego i tarnogórskiego.

### **d) III Powstanie Śląskie 2./3.05. – 5.08.1921 r.**

Zostało przygotowane przez śląską POW i było najlepiej przygotowane. Powstańcy opanowali większość obszarów plebiscytowych aż po rzekę Odrę. Najcięższe walki toczyły się o Górę św. Anny

### **e) W październiku 1921 r. Rada Ligi Narodów podjęła decyzję o podziale Górnego Śląska.**

Polska otrzymała 29% terenów plebiscytowych. Na obszarze znajdowała się większość kopalń i hut. Ok. 530 tys. Polaków znalazła się na obszarach, które przypadły Niemcom.

**f) II RP przejęła administrację na Górnym Śląsku w lipcu 1922 r. Otrzymał on autonomię .**

## **8. Kwestia Śląska Cieszyńskiego**

**a) Jesień 1918 r.** na terenie Śląska Cieszyńskiego powstały reprezentacje narodowe polska i czeska, które zawierają porozumienie w sprawie podziału Śląska Cieszyńskiego według zasady etnicznej

**b) Styczeń 1919 r.** wojska czeskie zajęły Śląsk Cieszyński.

**c) Wrzesień 1919 r.** – Rada Najwyższa Mocarstw podjęła decyzję o przeprowadzeniu plebiscytu na obszarze Śląska Cieszyńskiego.

**d) W lipcu 1920 r.** na konferencji w Spa Polacy zrezygnowali z plebiscytu na rzecz pomocy państw sojusznicznych w walce z bolszewicką Rosją. O przynależności Śląska Cieszyńskiego miała zdecydować Rada Ambasadorów.

**e) 27.07.1920 r.** Rada Ambasadorów dokonała podziału Śląska Cieszyńskiego niekorzystnie dla Polski ok. 200 tys. Polaków znalazło się na tzw. **Zaolziu**.